

ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУНА

Ч. 6.

Серія I.

Ч. 3.

Теодор Самогуля

ІСПИТ НА ПЕРШИЙ СТУПІНЬ: ДЛУРИ

I. СХОДИНИ.

1. Обрання ройового.

Члени рой, що склали заяву вступу, обирають на сходинах ройованого ройового, який проводить роем.

Права й обов'язки ройового:

а/ очолює рій та дбає про лад та порядок у ройі,

б/ має право в порозумінні з впорядчиком накази для свого ройа та вимагати в службі послуху,

в/ веде книгу відвідування,

г/ звітує щомісяця провідникові ризда в порозумінні з впорядчиком.

2. Розподіл діловодства.

Подати до відома всі можливі функції й вимагати, щоб новачки самі зголошувалися до них.

Діловоди рор:

1. Замісник ройового:

- а/ веде книгу наказів ройового,
- б/ перевіряє виконання доручень впорядника та ройового,
- в/ веде книгу членів.

2. Писар:

- а/ веде книгу членів,
- б/ веде хроніку рор,
- в/ веде листування рор.

3. Скарбник:

- а/ збирає вкладки,
- б/ веде книгу вкладок.

4. Домівкар:

- а/ дбає про порядок та вигляд домівки, особливо по заняттях рор,
- б/ допомагає приладити приміщення для занять рор,
- в/ допомагає господареві гнізда в справах домівки.

5. Господар:

- а/ дбає про відповідні засоби, необхідні для ведення занять,
- б/ допомагає господареві гнізда.

6. Вібліотекар:

- а/ веде спис книжок та журналів,
- б/ веде книгу видавання і звороту книжок,

в/допомагає писареві гнізда в справах бібліотеки.

7. Збирачі: ошадности, залізних предметів та ламані, зільників, поштових марок, тощо.

Діловоди зазнайомлюються докладно зі своїми правами та обов'язками.

3. Числа /гра/.

Новаки творять коло, обличчям до середини. Кожен з них одержує число. Один з новаків стає на середині кола і викликає два числа. Викликані намагаються негайно помінятися місцями. Новак, що стоїть в середині кола, старається зайняти одне з опорожнених місць. Хто залишиться без місця, стає на середині кола і викликає знова два числа.

4. Привітання.

Новаки поздоровляють зверхників і обмінюються привітаннями: "Готуйсь!" в основній поставі, без піднесення рук. Відповідь одноразова.

5. Символ роя.

Є звичай в Українському Пласті надавати роям назву тварин чи рослин, що звертають на себе увагу деякою особливістю, напр.: трудящість та громадськість бджоли чи сила дуба. Новаки даного

спеціально повинні розвивати це прикмету та вивчити зовнішній вигляд, життя та ужиточність тварини чи рослини, що її назву прийняв рій. Добре також створювати своєрідні звичаї, зв'язані з назвою рю.

У в а г а : Якщо б виникли труднощі в доборі назви чи гасла, перенести остаточне вирішення на чергові сходи. Завданням впорядника, на випадок нерішучості членів рю, піддати думку, яку вважає за найбільш доцільну. Символ рю треба вмістити в домівці; також вмістити його на прапорці рю.

6. Гасло.

Гасло повинно бути теж одним із звичаїв, зв'язаних з життям та дією рю. Може ним бути одне слово чи коротке речення. Рійовий /початково це робить братчик/ на початку сходин по привітанні подає гасло, на яке відповідає решта новаків. Також на кінці повторяється те саме, але перед привітанням, по якому слідує команда: "Розхід". Гасла вживають лише на сходинах даного рю. Про нього не повинен знати ніхто з новаків іншого рю того самого пнізда. Тому й на сходинах не може бути привітний ніхто з іншого рю. Гасло встановлюють члени рю.

7. Гей, Січ іде, красен мак цвіте /пісня/.

8. Таємниця новаків.

Новаци не говорять нікому про все те, що діється на сходинах рюу. Якщо батьки питатимуть, треба відповісти, що на сходинах граються, розказують, співають, розмовляють, тощо. Однак не можуть новаци говорити про своїх товаришів, про їхні хиби чи непорозуміння.

Для вправи:

Упорядник роздасть замкнені карточки, на яких написано, який предмет має принести кожен новак на чергові сходи та віддати впорядникові. Новак задержить в таємниці перед іншими новачками свого рюу, який предмет має принести. Хто збереже таємницю?

9. Стінна газетка.

Кожне гніздо повинно мати свою стінну газетку, випущену власними силами за допомогою впорядників.

10. Організація гуртків.

На випадок більшої кількості членів і на випадок приявиности відповідного інструктора, треба організувати гуртки, напр.: хоролий, моделювання і т.п. Членом гуртка може бути кожен новак без уваги на приналежність до того чи іншого рюу. Заняття гуртка один раз тижнево, а втім не частіше двох разів на тиждень. Гуртки організувати згідно з інструкціями провідника гнізда.

I. Закінчення сходин.

Новаків збираємо до лави, повідомляємо про час і місце чергових занять. На чергові сходи́ни принести предмети, написані в карточці. Якщо вони встановили гасло обміню́тьсяним, здоровлять і розходяться.

II. СХОДИНИ.

1. Українська національна територія та її межі.

Впорядникам до уваги:

Перед тим, як почати вивчення географії України, впорядник повинен з'ясувати собі ясно мету, задля якої до занять новаків вводимо цю ділянку українознавства. Ми бажаємо дати новакам виразний образ нашої Батьківщини з підкресленням умови́н життя та праці і потреб населення та прищепити і закріпити любов Батьківщини при відповідній асоціації істо-ричних подій.

Розраховуємо на те, що новакі вже мають загальні уявлення про землі України. Неточні відомості треба виправити та доповнити. Тому на першій гутірці необхідно перевірити знання символів географічної карти та загалом перевірити їхню орієнтацію на фізичній карті українських земель. Звернути увагу на докладне визначення географічних понять.

Щоб новачки могли мати правильні уявлення про красу та рівно-видність наших земель, про доцільність і диференціацію за-нять населення та вквіт, щоб морли зрозуміти, чому коначна співпраця всіх суспільних шарів, замало слів, хочби й май-стерно дібраних, у час самої гутірки. Ілюстрування її обра-зами, світлинами а також живими і мальовничими описами на-ших майстрів слова водночас з асоціацією зорових спостере-жень на карті України - можуть принести успіх у праці. Та найбільш тривкі висліді в праці можуть дати прогулянки в різ-ні краєвидні частини нашої просторої Батьківщини.

Обговорюючи питання української національної /етнографічної/ території та її меж, не вдаватися в дрібниці. Запіанати в загальному з межами української національної території, під-креслюючи ріки, моря та гори, необхідні для кристалізації уявлень про межі України.

Перевести пробу схематично нарисувати межі України.

2. Полівання на біб /гра/.

Новачки стоять до дволави, спинами до себе, у віддалі кількох кроків. Між ланами розсипаються зерна бобу /камінці/, один менше як кількість граців. На умовлений знак кожний новач відвертається і старається піднести зернятко. Кому не вдасть-ся, виступає з гри. Зернятка розсипаються наново, зменшивши їх число одним і гру проводять далі, аж залишиться два новачи, що боротимуться за одне зернятко.

3. Добре діло.

Мусиш побороти малу трудність, а саме вишукати подянагоду до виконання чогось, до чого зовсім не зобов'язаний поза Іластом, до чого не маєш ніякого доручення, ні від батьків, ні від учителів, ні від нікого, хто має право наказувати. Це діло не мусить бути чимсь надзвичайним. Входиш до церкви, бачиш, що якийсь сліпий не може пройти до дверей. Поведи його і відчини йому двері. Читаєш позичену з публічної бібліотеки книжку і бачиш простацькі написи і рисунки, зроблені якимсь некультурним читачем. Вимаги їх, щоб пошесть не йшла далі. Дома бачиш, що нема кому нарубати, або принести додому дров і мати збирається сама йти. Зголосися, що принесеш, іди і зроби все старанно і мудро. Твій товариш не може зрозуміти і вивчитися однієї лекції математики, та не може собі поправити двійки. Заповідь йому, що прийдеш і допоможеш вивчити завдання. Бачиш на дорозі, де їздять вози, маленьку дитину, яка в неприємності матері вийшла з хати. Візьми її позовлі за руку і спровадь з дороги, або запитай чия це дитина, порадь, щоб її забрали, поки ще нічого не сталося. Ідед хідником і бачиш, летить шкурка з помаранчі, підбеси її і кинь на смітник, щоб на ній хто ноги не скрутив. На чийсь подяку за твою прислугу не стидайся сказати, що це

обов'язок новака. Бачиш самі дрібнички, легкі до виконання, але в наслідках дуже важливі. Треба тобі лише до всього приглядатися, спостерігати і вичувати, тоді щодня найдеш нагоду до доброго діла, більше ніж одну. Найменше одне добре діло на день треба зробити. Є звичай списувати добрі діла кожного дня на карточці, або в деннику і при нагоді дати впорядникові до перевірки. З часом звикнеш так, що навіть без надуми робитимеш щодня багато добрих діл, але ліпше, щоб ти все здав в собі справу з цього, що твоє добре діло насправду добре і чому. Отже до доброго діла потрібна добра свідомість.

Д-р О.Тисовський /"диття в Пласті"/

Впорядникам до уваги:

Добре діло у новака.

Дитина - це малтий егоїст, який не визнає нічого іншого крім себе. Зрештов це нічого дивного. Дитячий вік, це вік спостережень, а серед них на першому місці стоїть дитина сама. Перші враження, з якими вона зустрічається, торкаються її безпосередньо. Перший фізичний біль, чи перша радість приносить їй відчуття, що не хто, а вона сама в тим осередком, який може і вмє приймати враження. Коли в перших роках дитинства егоїзм зовсім зрозумілий та виправданий, бо впливає з психічного й фізичного розвитку дитини, то в наступних роках він стає

вже шкідливим, тому що лишає вже свою пляму часто на ціле життя. Не можна потурати тому егоїзмові й через те, що з дітей виростають тоді "мамині сини й доні", які поза собою не знають нікого. Особливо при грах егоїзм дітей дуже помітний. Діти не люблять ділитися іграшками, як і загалом нічим, навіть тоді, коли бавляться з дітьми, яких дуже люблять.

Коли вони є зовсім малі, це нічого дивного і тяжко вимагати від них якогонебудь зрозуміння. Коли ж вони є дещо старші /7 років/, їх треба схиляти до того, щоб звертали увагу на інших, бо це має на меті розвивати їхні почуття та розуміння громадської праці в майбутньому житті.

Як розв'язує це питання Пласт, почавши від найменших своїх членів новаків. Пласт ставить вимоги виконувати добрі діла. Це все, що часто дитина виконує, стає згодом звичкою. Важливо, щоб звичку до добрих діл розвинути так сильно, щоб вона ставала зрозумілою, природною, дарма, що спершу може для дітей здаватися зайвою. Новак знає, що до першої проби мусить виконати якісь добрі діла. Це тягнеться на ньому, як обов'язок, який мусить виконати хочби з уваги на складення іспиту. Все ж таки та кількість добрих діл є досить велика і при виконуванні їх дитина привчається і звикає творити їх. Візьмим конкретно: допомога в хаті. Дитина майже ніколи не буде виконувати домашньої роботи, коли не привчити її до цього. Тільки тоді, як хтонебудь скаже зробити це або те, вона зробить. В часі виконання добрих діл дітьми є важливе не те, що дитина зробить, бо робота її як така буде невзначна, важливе

тут розуміння, що треба щось доброго зробити. Коли звернути увагу дитині, що любить маму і вона подумає про те, щоб чимсь полегшити матері роботу, - це вже початок пробудження прикмет звичливості, жертвенності.

Добрі діла виконувані поза межами хати повинні розвинути в дитині в першій мірі громадські почуття. Цими добрими ділами будуть дрібніші праці для домівки, допомога товаришам і т.ін. Такі добрі діла можуть бути зовсім незначні і зовсім прості. Важливе те, щоб їх виконували добровільно, без примусу і з власного розуміння, щоб дитина відчувала задоволення, яке дає безкорисно виконана праця. До добрих діл в першій мірі буде йти хати шляхетне почуття, що дитина справляє комусь радість. Саме це почуття стане підложжям до виконання колись більших і шляхетніших діл. Не треба вимагати забагато і завеликих діл, хіба, що вони дійсно з власної ініціативи дитини. І навіть найменше добре діло /піднесення паперу в долівки, замітання, дрібна послуга комусь/, треба трактувати поважно так, щоб новак відчув, що це ціниться і шанується. Тоді він сам відчув потребу виконання добрих діл, а це збудить його розуміння до пов'язаних справ.

Згідно зі звичаєм списуватимуть новачки кожного дня добрі діла. Зокрема вирізнять визначені в вимогах до юпитів добрі діла, за

які одержать відповідну кількість хрестиків. До кожного іспиту кожен новак повинен мати бодай три хрестики за виконання таких дій: добровільна хатня допомога - 2, допомога школі - 2, допомога в проведенні новацьких занять - 2, допомога товаришам - 2, суспільні акції - 2, піклування про рослини - 1, піклування про тварини - 1.

4. Видиш, брате мій /пісня/.

Видиш, брате мій, товаришу мій,
Відлітають сірим шнурком журавлі в вирій.
Кличуть кру, кру, кру, в чужині умру,
Заки море перелечу, крилонька зітру.

Мерехтить в очах безконечний шлях,
Гине, гине в сірій мряці слід по журавлях.
Кличуть кру, кру, кру, в чужині умру,
Заки море перелечу, крилонька зітру.

5. Вправа словності.

Не показуючи предмету своїм товаришам, кожен новак віддає його впорядникові разом з карточком, що її одержав на попередніх сходинах.

Кожен новак відповідає на три питання впорядникові, або членів гуртка обережно, а інші за кожним питанням стараться догадатися.

що де за предмет. Хто відгадає, пише на картці. Впорядник своїми питаннями мусить дати змогу догадатися, про який предмет іде. Влі кінчить ставити питання, коли вже відгадати можна.

Пояснити значення словності.

Мета вправи: словність, новацька тайна, пам'ять обов'язку, обережність в говоренні, догадливість, кмітливість.

6. Перевірка діловодства.

7. Тарас Шевченко: Іван Підкова.

І.

І.

Було колись в Україні, -
Ревіли гармати;
Було колись - запорожці
Вміли панувати.
Панували, добували
І славу, і волю, -
Минулося - осталися
Могили по полю.
Високі ті могили,
Де лягло спочити
Козацьке біле тіло
В китайку повите.

Високі ті могили
Чорніють як гори,
Та про волю нишком в полі
З вітрами говорять.
Свідок слави, дідівщини
З вітром розмовляє,
А звук косу несе в росу,
За ними співає.

Було колись в Україні
Лихо танцювало,
Дурба з шинку мед, горілку

Поставцем кружала,
Було колись добре жити
На тій Україні...
А згадаймо, може серце
Хоч трохи спочине,

II.

Чорна хмара за Лиману
Небо, сонде криє;
Синє море звірюка
То стогне, то вис,
Дніпра гирло затопило...
"А ну-те хлоп'ята,
На байдаки, море грає,
Ходім погуляти".

Висипали запорожці,
Лиман човни вкрили.
"Грай же, море" - заспівали,
Запінились хвилі,
Кругом хвилі, як ті гори, -
Ні землі, ні неба,
Серце мліє, а козакам
Того тільки треба.

Пливуть собі та співають;
Рибалка літає,
А попереду отаман
Веде, куди знає.
Походжає вдовж байдака,
Гасне дилька в роті;
Походжає сиди-туди -
Де-то будуть роботи.
Закрутивши чорні вуси,
За ухо чуприну.
Підняв лопку, човни стали
"Нехай ворог гине.
Не в Синопу, отамани,
Панове-молодці,
А у Царград, до султана
Поїдемо в гості",
- "Добре, батьку-отамане!
Кругом заревіло.
- "Спасибі вам" - надів ш
Знову закипіло
Синє море. Вдовж байдака
Знову похажує
Пан отаман та на хвилі
Мовчки поглядає.

Новачи вивчать на пам'ять вірш на чергові сходини.

8. Подати до відома оповідання /книжку/, що її новачки повинні прочитати до іспиту.

III. СХОДИНИ.

1. Хто краще нарисувє межі української національної території.
2. Герб /гупірка/.

Герб - це постійний умовлений знак - відзнака, яку вживали давно знатніші міста, держави.

Герби здавен-давна вживали загально на сході. В Європі почали користуватися ними щойно в часі хрестоносних походів. Тоді-то на заклик злетілося багато лицарів з різних країн для визволення Єрусалиму та Господнього Гробу з-під панування магометан /турків/. Щоб себе відрізати, прикрашували свої зброї різними знаками. Після походів залишився цей звичай. Від тоді кожен лицарський рід, кожне місто, кожна держава користувалася якоюсь відзнакою. Знаки вмішували на щитах, печатках, хоругвах а панівні роди теж на монетах.

Герб - первісно відзнака на зброї та щиті. Цей знак лицарських родів ставав пізніше відзнакою держави. Вже здавен-давна були приписи, що нормували укладання гербів. Питанням гербів займається окрема наука т.зв. геральдика. Геральдика - це наука про герби, тобто про родові, племінні, державні і місцеві знаки, про їх походження та вивчення, т. врешті, про спосіб їх зладкування.

Згідно з її приписами герб складається з поля та з уміщеного на ньому знаку. Полем гербу є звичайно щит. Звичай вміщувати знак на щиті залишається не зважаючи на те, що щита перестали зживати. Гербове поле та знак - барвни. Барви знаку та поля постійні. Барва знаку впливима. Деякі гербові знаки зображували тварину, звичайно таку, що уявляла собою силу, відвагу, бистроту, тощо, як напр.: орел, сокіл, лев і т.п. Інші знову зображували якусь фігуру, напр.: земську кулю, корону, зірку, півмісяць і т.п. Понад щитом бувають теж інші прикраси, як молом, корона і т.п.

3. Числа /гра/.

4. Українські національні святощі: національний гімн.

Докладно вивчити слова національного гімну, які написав відомий український громадський діяч та етнограф - Павло Чубинський і мелодію, що її написав композитор Михайло Вербицький.

Ще не вмерла Україна і слава і воля,
Ще ми браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми браття, у своїй сторонці.
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми браття козацького роду.

Гимн - це поважна, святочна пісня, тому не можна змінювати її слів на інші. Змінити гимн частинно, чи в цілості може відповідна влада Української Держави. Також треба докладно вивчити мелодію, яку загально прийнято, і не змінити її. Кінець гимну співати весь час однаково, не приспівуючи, ані не сповільнюючи темпу.

Під мелодію національного гимну не можна підкладати інших слів. Не співати гимну зачасто, тільки при святочних злилинах. Тоді треба встати, зняти шапку, та стати на струнко.

Як грає оркестра, чи хтось декламує - це теж повний гимн. Тоді теж з відповідною пошаною треба підвестися до гимну і стати на струнко.

5. Обсервація метеорологічних явищ.

Обсервація метеорологічних явищ - не така складна справа, як то на перший погляд видавалося б. У праці рою має вона велике значення, як один з кращих виховних засобів. У першу чергу новачки пізнають природу, розвивають зацікавлення до різних її явищ, та цим поглиблюють любов до неї. У парі з розвитком швидкості йде привчання до систематичности та докладности в праці, тому новачки записують свої спостереження. Ці записи не маловажні. Обсервація метеорологічних явищ принсить ще поширення кругозору новачків, розвиває і поглиблює їх духовність. Вище згадані мотиви яскраво підкреслюють важливість такої праці між новачками.

Кому і для чого треба знати погоду?

Яка сьогодні погода? - питають школярі прокидаючись. Весело біжать вони до школи, коли на дворі сонячно, тепло, тиша. І неохоче виходять з дому, коли вогко, холодно і дме сильний вітер.

Погодою цікавляться моряки, відправляючись у плавання, і літун перед летом. У густому тумані небезпечно плисти по морю. Навкруги нічого не видно. Пароплав іде й гуде, щоб йому давали дорогу. А зіткнеться він з іншим пароплавом, або наскочить на прибережні скелі, удар, тріскіт, ... пробоїна і загибель.

В густому тумані небезпечно літати і літунам. Не видно, над якою місцевістю пролітає літак. Не знати куди можна спуститися в разі необхідності. Ще небезпечніші для моряків і літунів раптові бурі. проте, якщо вони заздалегідь знають про наближення її, вони можуть уникнути небезпеки, що їм загрожує. Літаки не підіймаються з місця, якщо знають, що має бути негода.

Багато шкоди завдає несприятлива погода сільському господарству. Немає дощу на весні і на початку літа - збіжжя по полях жовкне і вигоріє. Літється довго дощі підчас збирання врожаю - скошено збіжжя мокне і загниває. Чимало лиха завдають сухі вітри, бурі, град і приморозки. Тому в сільському господарстві пильно стежать за погодою, щоб запобігти шкоді, яку може принести несприятлива погода.

Але чому погода міняється? Щоб це зрозуміти, треба подняти довгий час вести спостереження над погодою. Із спостережень можна знати, при якому вітрі у нашій місцевості буде похмура, дощова погода, при якому ясна й суха; коли треба сподіватися теплих днів, а коли холодних.

Л. Терехова

Погода - це стан атмосфери в даний хвилини /це фізичальний метеорологічний стан повітря в даний короткий мент/. Зумовлюють її температура повітря, атмосферні опади та вітер. Кермує нею сонце, джерело тепла на землі. Його проміння пробивається через повітря, не нагріваючи його. Тому й не дивно нам, що чим вище підводимося в повітряні простори, тим холодніше нам. Зрозуміємо чому у високих горах, напр. верхи Кавказу, вкриті вічним снігом. Повітря над землею неоднаково нагрівається. Якщо в різних місцях температура повітря різна, повстає рух повітря. Відомо, що тепле повітря легше від холодного. Холодне повітря займає місце теплого, утворюється неоднаковий тиск повітря. З місця, де є тиск більший, переходить повітря туди, де тиск менший. Так повстає вітер, рух повітря. Що різниця тиску більша, то вітер стає сильніший.

У час нагрівання поверхні землі парують вода. В повітрі нагромаджується водна пара, яка у висотах в холодному повітрі скроплюється /збирається в крапельки води/ - повстають хмари. В хвилину, коли ці краплі води стають великими, опадають. Говоримо, що паде

дош чи сніг. Отже ж дош, сніг, чи град падають з хмар.
Люди вивчають погоду. Наука, що займається фізичними явищами
в атмосфері, тобто вивченням погоди, називається метеорологією.
Вивчення погоди проводиться на метеорологічних станіях. Спо-
стерігають т. зв. метеорологічні елементи атмосфери, тобто - тем-
пературу, тиск і вологість повітря, хмарність неба, опади, на-
прям і силу вітру. Довгочасні спостереження погоди внаслідок на-
постійності чергування явищ погоди, що повторяються впродовж
року. Ці стани погоди впродовж року називаємо кліматом / підсон-
ням /.

Метеорологічні явища обсервуємо впродовж дня. Записуємо тричі
стан на добу, а саме: між год. 7-8, 12-13 і 20-21.

Що і як обсервуємо?

1. Температуру повітря - за допомогою термометру, який вміщу-
ємо на висоті двох метрів, в віддалі 1 - 1 1/2 м. від стіни
будинку.
2. Хмарність: небосхил довшім чистий /0/
" частинно вкритий хмарами /0/
" зовсім захмарений /0/

3. Опади: дош ;
град ;
сніг ;
роса ;
іней ;

4. Напря́м ві́тру - за допомогою стягу, уміщеного на щоглі, який вказує напрям вітру. Силу вітру визначаємо, орієнтувшись на дим, листя, та поверхню води. Залежно від їхнього вигляду оцінюємо:

- 0/ тихо: дим з димарів підіймається просто вгору, листя нерухоме, поверхня води дзеркальна;
- 1/ слабкий вітер: дим дещо відхиляється, листя незначно коливається, коливання води ледве помітне;
- 2/ поміркований вітер: дим коший, мале гілля коливається, вода помітно хвилює;
- 3/ Сильний вітер: дим стелиться по землі, коливається велике гілля та тонкі пні дерев, на воді гребені;
- 4/ дуже сильний вітер: порушуються грубі пні великих дерев, сильне хвилювання води.
- 5/ буря: ламається гілля, дерева хилються до землі;
- 6/ гураган: вириває дерева з корінням, зриває покрівлі будинків.

Силу вітру зазначувати трьома ступенями за допомогою умовних знаків, напр. різні ступені похилених дерев.

5. Тиск повітря - за допомогою барометра.

Новаки ведуть запис погоди. Залежно від місцевих умовин, або кожний новак записує всі метеорологічні елементи, або кожен із гуртка записує один з метеорологічних елементів, при чому один збирає матеріали і робить підсумки /діаграми/ на одному папері. Хмарність, силу та напрям вітру, опади зазначувати о-

кремо в рубриці даного дня. Окремо в даній рубриці зазначувати температуру повітря і тиски /іншими кольорами олівця/.

6. Хто відійшов /гра/.

Новачки ходять безладно по кімнаті. На гасло впорядника всі замикають очі і ходять далі. Тоді впорядник бере одного за руку, цей відкриває очі і відходить з кімнати. На гасло: розплющити очі - всі розплющують очі і стараються вгадати, хто відійшов.

7. Тарас Шевченко - Іван Підкова.

Хто краще вивчив?

8. Видиш, брате мій /пісня/.

IV. СХОДИНИ.

1. Українські національні свята: герб.

До національних святців кожного народу належить герб. Державний герб народу завжди один. Він іноді міняється, в залежності від зміни володаря. Так теж було й у нас.

Гербом Української Держави княжих часів був Тризуб. Галицько-волинське князівство визнавало за свій герб жовтого лева на синьому полі. Гербом гетьманської держави був козак з рушницею. Центральна Рада в березні 1918 року встановила гербом Української Держави - Тризуб.

Наш державний герб відомий з давніх часів. Українські князі вибивали його на монетах, щитах, печатках. Зустрічаємо його також побіч з християнськими візанаканами королеви Анни Ярославни, на надгробнику св. Єрїха, спорідненого з родом Володимира Великого, у Швеції, словом скрізь: в Україні, як теж і там поза її межами, де Українська Держава лишила свої сліди чи-то в формі дружніх взаємовідносин з сусідніми державами, чи на підставі права сили.

Тризуб - знак Української Держави за часів Володимира Великого, держави, яка обіймала всі тодішні українські землі. Він був тож гербом за часів Ярослава Мудрого та його наслідників.

Призачутий Тризуб у часи наших лихоліть, знову виринув в 1918 р. як український державний знак. Він для нас велика цінність. Цінимо його за те, що є знаком української держави Володимира Великого, держави, яка в той час була могутньою, славною і висококультурною; держави великих лідерів і полководців, держави, що об'єднувала всі українські землі. Тризуб - речник і символ ідеї української державности й соборности, слави й могутности Української Нації.

2. Тарас Шевченко - Іван Підкова.

Декламує першун.

3. Видиш, брате мій /пісня/.

Маленька, білява Маруся та старша її сестра, чорнява Калина викінчували шкільні завдання. Помітний поспіх у їхній праці, та, як на пакисть, вбігли братчики Святослав і Роман.

- Щось ви забарилися - кинув у сторону сестер докірливо Роман, постійний пустунчик, - знаєте, що зараз обіцяв нам дядько Тарас щось цікавого розказати. Прийде, а ви...

- Все все гаразд - перервала йому Маруся й швидкими, енергійними рухами склала зшитки та книжки рівно, на призначеному для них місці. За хвилину вже й викінчила працю Калина. Всі нетерпляче ждали дядька, що обіцяв прийти до них в год. 19-й. Ще кілька хвилин до 18-ої.

- Може дядькові щось погано склалося, - здогадливо заважив Святослав.

- Почекай - відказала Маруся... Саме в цю хвилину увійшов дядько Тарас. Всі урадувані привітали його, бо як старий бувалець дуже багато розказував їм. Всі посідали навколо нього...

- Цікаво, чому дядько сьогодні не зартує - промайнуло в голові золотоволосій Марусі. Не хотіла переривати тили, що за хвилину залягла кімнату, та не відважилася розбити задуми улюбленого гостя. Хвилину... і задумане обличчя дядька прояснилося, змінився погляд, він почав оповідати:

- 22.січня 1918 року Україна знов стала вільною, від нікого незалежною державою. Українці почали самі собою володіти, а створена українська армія завзято обороняла наш нарід і нашу